

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 207/2022-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], advokátom, [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Nc 7/2021 z 23. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v pozícii žalobcu v konaní o vydanie nehnuteľnosti – pozemkov nachádzajúcich sa v obci [REDAKOVANÉ] proti Vojenským lesom a majetkom SR, š. p. (ďalej aj „žalovaný“). Okresný súd Martin (ďalej len „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 21 C 208/2014-1544 z 19. mája 2016 zamietol žalobu. Krajský súd v Žiline rozsudkom č. k. 7 Co 290/2016-1636 z 23. augusta 2017 rozsudok okresného súdu potvrdil. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ dovolanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) listom z 23. augusta 2017 sťažovateľovi oznámil, že jeho dovolanie bolo pridelené na rozhodnutie senátu v zložení JUDr. Trnková, JUDr. Bajánková a JUDr. Gorász. Konanie na dovolacom súde bolo následne

prerušené uznesením z 21. augusta 2019 a vec obživila až po rozhodnutí ústavného súdu č. k. PL. ÚS 3/2021 z 31. marca 2021.

4. Sťažovateľ sa 16. novembra 2021 dozvedel, že o jeho veci bude rozhodovať senát v zložení JUDr. Svetlovská, JUDr. Dubaň a JUDr. Klenková. Proti členom senátu (JUDr. Svetlovskej a JUDr. Dubaňovi) podal sťažovateľ námietku zaujatosti z dôvodu odôvodnených pochybností pre pomer sudcov k veci a stranám sporu, členku senátu JUDr. Klenkovú namietal z dôvodu neodôvodnenej a nedôvodnej zmeny v zložení senátu, keď pôvodní sudcovia (JUDr. Gorász a JUDr. Trnková) odišli do dôchodku, avšak tretia členka senátu JUDr. Bajánková je stále aktívnou sudkyňou, a preto nie je dôvod, aby jej bola vec odňatá.

5. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Nc 7/2021 z 23. novembra 2021 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) bolo rozhodnuté o nevyklúčení namietaných sudcov z prejednávania a rozhodovania veci. Následne najvyšší súd 23. februára 2022 vyhlásil vo veci rozsudok, ktorým dovolanie sťažovateľa zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. V prípade sťažovateľa dosiaľ súdy rôznych inštancií rozhodovali raz v prospech sťažovateľa a raz v prospech žalovaného, a preto ak sa rozhodnutia súdov v rovnakej veci rôznia a ide o spor o značný majetok, o to citlivejšie vníma strana sporu to, aby spor rozhodovala nezávislá a nestranná autorita.

7. Sťažovateľ uviedol, že referujúcim sudcom vo veci je JUDr. Ing. Mario Dubaň, ktorý má na rozhodnutie vo veci samej rozhodujúci vplyv, aj keď *de iure* je jeho hlas jedným z troch členov senátu, avšak *de facto* je tou osobou, ktorá (spravidla ako jediná) vec v senáte dôkladne študuje a pripraví návrh rozhodnutia a rozhodnutie samotné. Z hľadiska objektívneho posúdenia nestrannosti nemožno prehliadnúť fakt, že referujúci sudca mal ako prvé „právnické“ pôsobisko Úrad generálneho právneho zástupcu Ministerstva obrany Slovenskej republiky, a to v čase, keď tento spor už prebiehal (roky 2001 a 2002) a túto konkrétnu vec proti sťažovateľovi zastupoval v konaní pred súdmi práve Úrad generálneho právneho zástupcu Ministerstva obrany Slovenskej republiky (pôvodne bol žalovaným v 2. rade, pozn.). Je teda pravdepodobné, že referujúci sudca sa na svojom pracovisku oboznámil s týmto sporom, ktorý bol náplňou práce daného úradu, a teda už vtedy získal na túto vec názor, resp. informácie, ktoré boli prednášané a používané v neprospech sťažovateľa. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky má aj naďalej záujem na výsledku tohto konania, pretože je zakladateľom žalovaného (Vojenské lesy a majetky SR, š. p.) a súčasne je stále stranou konania v časti rozhodnutia o trovách konania.

8. Rovnako podľa názoru sťažovateľa vznikli objektívne pochybnosti o nestrannosti predsedníčky senátu, ktorá v časoch, keď hlavnou náplňou práce právnych úsekov štátnych podnikov spravujúcich nehnuteľný majetok štátu boli reštitučné predpisy a ich výklad, pracovala ako právnička v Západoslovenských lesoch, š. p., teda je svojimi pracovnými skúsenosťami ovplyvnená v neprospech sťažovateľa, keďže je všeobecne známe, že štátne podniky spravujúce majetok štátu musia vykladať reštitučné predpisy tak, aby v pochybnostiach majetok vydaný nebol.

9. Uznesenie najvyššieho súdu sa podľa sťažovateľa vôbec nezaobera tým, ako sa predošlé pracovné skúsenosti a pôsobiská členov senátu javia navonok vo vzťahu k sťažovateľovi a vo vzťahu k takémuto charakteru sporu. Uznesenie najvyššieho súdu teda „teóriu zdania“ aplikuje iba v teoretickej rovine, nie v rovine konkrétnej, ani nevysvetľuje, prečo sa ani z pohľadu zvonku nemusia javiť namietaní sudcovi ako nezaujatí. Z tohto hľadiska preto nezáleží ani na tom, že sudca sa k návrhu na jeho vylúčenie vyjadril v tom zmysle, že sa vnútorne necíti byť zaujatý.

10. Pokiaľ bola namietaná aj tretia členka senátu JUDr. Gabriela Klenková, PhD., uznesenie najvyššieho súdu nevysvetľuje, prečo bola vec odňatá členke senátu JUDr. Jane Bajánkovej, ktorá je stále aktívnou sudkyňou príslušného kolégia. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia sa sťažovateľ dozvedel, že jeho spor bol pridelený sudcom senátu 4C na základe náhodného výberu, avšak uvedené nevysvetľuje, prečo sa náhodným výberom nedoplnili iba členovia senátu, ktorí odišli do dôchodku, ale došlo aj k odňatiu veci tretej členke senátu. Pri preštudovaní aktuálneho zloženia senátov najvyššieho súdu je zrejmé, že JUDr. Gabriela Klenková, PhD., už nie je členkou senátu 4C, avšak veci jej ako (bývalej) členke tohto senátu ostávajú zachované. Najvyšším súdom nezodpovedanou otázkou teda zostáva, prečo sa takéto pravidlo neuplatňuje aj v prípade zákonnej sudkyne JUDr. Bajánkovej. Sťažovateľ zastáva názor, že pravidlá pri prideľovaní a odnímaní spisov by mali byť uplatňované rovnako a prehľadne, aby strana v konaní mala istotu, že nejde o zmeny „ad hoc“, teda účelové. Aj na tomto mieste možno teda uzneseniu najvyššieho súdu vyčítať, že neprihliada na to, ako sa objektívne takéto zmeny v osobe členov senátu javia navonok. Zároveň možno badať arbitrárnosť uznesenia najvyššieho súdu, keď najvyšší súd pri členke senátu JUDr. Gabriele Klenkovej, PhD., prihliada na jej subjektívnu stránku nestrannosti, ktorá ani nebola namietaná bez podrobnejšieho zdôvodnenia odňatia veci stále aktívnej sudkyňi JUDr. Bajánkovej.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny) uznesením najvyššieho súdu o nevyhlásení sťažovateľom namietaných sudcov dovolacieho súdu v spore, v ktorom sa sťažovateľ domáha vydania nehnuteľnosti. Podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd neposúdil dostatočným spôsobom objektívnu stránku nestrannosti všetkých namietaných členov senátu, ale rozhodnutie zúžil len na posúdenie subjektívnej stránky, nevysporiadal sa s argumentáciou sťažovateľa v uplatnenej námietke zaujatosti, čo robí z uznesenia najvyššieho súdu arbitrárne rozhodnutie.

12. Vo svojej judikatúre ústavný súd konštantne zdôrazňuje, že obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorého judikatúru ústavný súd pri svojom rozhodovaní už tradične zohľadňuje, nestrannosť definoval vo veci Piersack v. Belgicko, rozsudku ESLP č. 8692/79 z 1. októbra 1982 ako absenciu predsudku alebo zaujatosti.

13. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde

(prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument strany konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

14. Ústavný súd si je vedomý svojej judikatúry, keď opakovane vyslovil, že rozhodovanie o námietke zaujatosti sudcu je rozhodovaním o procesnej otázke a je nezávislým od rozhodovania súdu v merite veci. Okolnosť, že o veci rozhodoval sudca, ktorý mal byť vzhľadom na jeho pomer k sporu, stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní zakladajúcim dôvodnú pochybnosť o jeho nezaujatosti vylúčený, je pritom dôvodom na uplatnenie riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku, a preto ústavný súd poväčšine v prípadoch, ak má byť predmetom ústavného prieskumu rozhodnutie, ktorým sa rozhodlo o námietke zaujatosti sťažovateľa, vyslovuje nedostatok svojej právomoci na preskúmanie takého rozhodnutia, prípadne neprípustnosť ústavnej sťažnosti z dôvodu nevyčerpania dostupných prostriedkov nápravy. V prípade sťažovateľa však ide o rozhodovanie o námietke zaujatosti sudcov dovolacieho súdu, keď Civilný sporový poriadok už žiadny právny prostriedok nápravy nepozná.

15. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd nevyлúčil z prejednávania a rozhodovania veci sťažovateľom namietaných sudcov senátu najvyššieho súdu „8 Cdo“, konštatujúc neexistenciu reálnych pochybností o ich zaujatosti a následne rozsudkom z 23. februára 2022 dovolanie sťažovateľa zamietol (predmetné rozhodnutie sa v súčasnosti doručuje stranám sporu, pozn.). Osobitosť prerokovanej veci spočíva v tom, že predmetom ústavnej sťažnosti je rozhodnutie o námietke zaujatosti, hoci už v čase podania ústavnej sťažnosti bolo sťažovateľovi známe, že existuje aj negatívne meritórne rozhodnutie o jeho dovolaní.

16. V okolnostiach danej veci ústavný súd preto konštatuje, že konanie o námietke zaujatosti predstavuje len čiastkový procesný postup všeobecného súdu smerujúci k rozhodnutiu slúžiacemu na zabezpečenie rozhodovania veci nestranným súdom. Sťažovateľom vznesené námietky o arbitrárnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu o nevyлúčení namietaných sudcov je preto nevyhnutné integrovať do prípadnej ústavnej sťažnosti smerujúcej proti rozhodnutiu o dovolaní, a tak sa domôcť ochrany označených práv, teda aj základného práva na zákonného sudcu, a namietat' (rovnako ako v tejto ústavnej sťažnosti) aj nezákonnosť rozhodnutia o ním uplatnenej námietke zaujatosti, ktoré meritórnemu rozhodnutiu predchádzalo a mohlo ho ovplyvniť. Teda napriek tomu, že sťažovateľ nemá proti rozhodnutiu o námietke zaujatosti, ktoré je v zmysle ustanovení Civilného sporového poriadku definitívnym rozhodnutím, možnosť podania opravného prostriedku v systéme všeobecného súdnictva, svoj nesúhlas s takýmto postupom môže uplatniť v rámci ústavnej sťažnosti smerovanej proti rozhodnutiu vo veci samej.

17. Za daných okolností a v tomto štádiu súdneho konania (po vydaní meritórneho rozhodnutia) pri uprednostňovaní materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti stratilo zmysel a bolo by v rozpore s princípom rozumného usporiadania procesných vzťahov, aby ústavný súd korigoval prípadné pochybenia procesného postupu najvyššieho súdu v sťažovateľom nastolenej čiastkovej otázke (zaujatosť sudcov), pretože takto nemôže konvalidovať prípadný chybný procesný postup predchádzajúci vydaniu rozhodnutia vo veci samej. Urobiť tak môže len v konaní o ústavnej

sťažnosti smerujúcej proti rozhodnutiu o dovolaní. Sťažovateľom navrhované zrušenie namietaného uznesenia najvyššieho súdu ústavným súdom by pre sťažovateľa vzhľadom na existujúce meritórne rozhodnutie o dovolaní nemalo žiaden význam, keďže by ho reálnym spôsobom nemohlo nijako ovplyvniť (zmeniť či zrušiť), čoho sa sťažovateľ v ústavnej sťažnosti napokon ani nedomáha. Zrušenie namietaného uznesenia najvyššieho súdu (po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie) by v konečnom dôsledku vzhľadom na dvojmesačnú zákonnú lehotu na podanie ústavnej sťažnosti mohlo sťažovateľovi, pokiaľ by svoj ďalší procesný postup odvíjal od rozhodnutia ústavného súdu, prívodiť stratu lehoty na podanie ústavnej sťažnosti proti samotnému rozhodnutiu o dovolaní.

18. Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, z judikatúry ESLP vyplýva, že konanie o námietke zaujatosti nezávislé od konania, v ktorom bola námietka uplatnená, sa týka predovšetkým procesných práv účastníka konania a netýka sa civilných práv a záväzkov podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Aj keď konanie o námietke zaujatosti môže mať vplyv na konanie vo veci samej, ide o nedostatočné spojenie a vzdialené následky, aby mohol čl. 6 ods. 1 dohovoru vstúpiť do hry, a preto je čl. 6 ods. 1 dohovoru na takéto konanie neaplikovateľný [pozri Schreiber and Boetsch v. Francúzsko, č. 58751/00, rozhodnutie o prijateľnosti z 11. 12. 2003; Mianiovicz v. Nemecko, č. 37111/ 04, 55440/07, 55443/07, rozhodnutie o prijateľnosti z 19. 5. 2009, oddiel 1a (m. m. II. ÚS 190/2015, I. ÚS 507/2016)].

19. Na základe uvedeného ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú, čo zakladá dôvod na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu